

Εκταση: **482** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **260** χλμ. Κάτοικοι: **17.645 [2011: 17.000]**

Η Λήμνος είναι πεδινό και άδενδρο νησί. Εντυπωσιακά ηφαιστειογενές τοπίο, σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι, επιβλητικό κάστρο, γραφικοί παραδοσιακοί οικισμοί, περιζήτητο από την αρχαιότητα κρασί, πλούσιος σε ψάρια τόπος, αλλά και το κυνήγι (αγριοκούνελα και πέρδικες), προσελκύουν τους επισκέπτες.

Το ψηλότερο βουνό του νησιού έχει κορφή στα 430 μέτρα. Είναι η Σκοπιά. Χαμηλότερα είναι ο Άγιος Ηλίας, ο Άγιος Θανάσης, το Παραδείσι, η Παναγιά και ο Φακός στην ομώνυμη χερσόνησο ανάμεσα στους κόλπους του Μούδρου και του Κονδιά. Τα περισσότερα χωριά είναι χτισμένα σε κάμπους όπου καλλιεργούνται ελιές, αμπέλια, στάρι και οπωροκηπευτικά. Ο κόλπος του Μούδρου εισχωρεί βαθιά στη ξηρά και σχηματίζει ασφαλές φυσικό λιμάνι. Με τον κόλπο Μπουρνιά που διανοίγεται στη βόρεια ακτή, ο κόλπος του Μούδρου ενώνεται με στενό ισθμό 4 - 4,5 χλμ. που χωρίζει το νησί σε δυο τμήματα.

Πρωτεύουσα είναι η **Μύρινα**. Βρίσκεται στη θέση που ήταν χτισμένη η αρχαία πόλη με την ίδια ονομασία. Δυτικά δεσπόζει το βυζαντινό κάστρο με το άλσος που το περιβάλλει και στο οποίο ζουν κοπάδια ελαφιών. Ωραίες παραλίες είναι ο Τούρκικος Γιαλός και ο Ρωμαίικος Γιαλός στη Μύρινα. Επίσης οι παραλίες Αυλώνα, Πλατύ και Θάνος. Στα αξιοθέατα περιλαμβάνονται το κάστρο του Ανδρόνικου Α' Κομνηνού και η εκκλησία της Παναγίας που είναι χτισμένη στη θέση Κάκαβος μέσα σε κοίλωμα βράχων. Το Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζεται στο παλιό διοικητήριο. Εκεί εκτίθενται ευρήματα από τις ανασκαφές στη Μύρινα, την Ηφαιστεία, το Καβείριο και τον οικισμό της Πολιόχνης.

Το νησί διαθέτει αρκετά καλή τουριστική υποδομή με πολυτελή ξενοδοχεία, μπαγκαλόουζ, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα. Έχει αεροπορική σύνδεση με την Αθήνα και ακτοπλοϊκή με τη Ραφήνα και με τα γύρω νησιά. Η μετακίνηση στο εσωτερικό γίνεται με λεωφορεία και ταξί.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 225.40.22.200. Δήμος 225.40.23 056. Λιμεναρχείο 225.40.22.225. ΟΤΕ 225.40.22.299. ΕΛΤΑ 229.40.22.462. Ταξί 229.40.23.820, 229.40.23.033. Νοσοκομείο 229.40.22.222, 229.40.23.333.

Η ιστορία της Λήμνου

Οι δύο πόλεις:

Σίντες ή Σίντιες πειρατές, σιδηρουργοί και ιερείς των Καβείρων αναφέρονται οι παλαιότεροι γνωστοί κάτοικοι της Λήμνου. Η παράδοση σημειώνει ότι, κάποια στιγμή, το νησί κατοικήθηκε από Μινύες που έφτασαν από την περιοχή της σημερινής Βοιωτίας. Τους ταυτίζουν με τα παιδιά που έσπειραν στη Λήμνο οι Αργοναύτες (βλ. «**Η ιστορία του νομού**»: Σπέρνοντας απογόνους). Αργότερα, οι Μινύες εκδιώχτηκαν από Τυρρηνούς κι αυτό πρέπει να έγινε την εποχή της αναστάτωσης και της μετακίνησης πληθυσμών εξαιτίας της δράσης των «λαών της θάλασσας»: Ανάμεσά τους αναφέρονταν οι «Τούρσα» που ταυτίστηκαν με τους Τυρρηνούς και έδωσαν το όνομά τους στην Τυρρηνία (στη δυτική Ιταλία, ανάμεσα στον ποταμό Τίβερη και τη θάλασσα).

Στη χαραυγή των ιστορικών χρόνων, η Λήμνος είχε δυο πόλεις, την Μυρίνη και την Ηφαίστεια (στο σημερινό Κοντοπούλι). Στη Μυρίνη αποκαλύφθηκαν τυρρηνική νεκρόπολη και τείχη της αθηναϊκής αποικίας, ενώ στην Ηφαίστεια εντοπίστηκαν νεκρόπολη τη αρχαϊκής εποχής και ιερό στο οποίο βρέθηκαν πολλά αναθήματα και μια σειρά ειδώλια που παριστάνουν Σειρήνες, χρονολογημένα όλα στις αρχές του ΣΤ' π.Χ. αιώνα. Ένα κτίσμα που εκτείνεται σε δέκα στρέμματα, θεωρήθηκε ότι είναι ο Λαβύρινθος που υπήρχε στο νησί και που ο Πλίνιος (Α' μ.Χ. αιώνας) αναφέρει: Υποβασταζόταν από 150 κολόνες και διέθετε τόσο καλά σταθμισμένες πύλες, ώστε ακόμα κι ένα παιδί μπορούσε να τις ανοίξει.

Στους περσικούς πολέμους, η Λήμνος είχε κυριευτεί από τους Πέρσες αλλά, μετά τη ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π. Χ.), πέρασε στους Αθηναίους, καθώς ο Μιλτιάδης έφτασε στο νησί και εγκατέστησε κληρούχους. Έμεινε στους Αθηναίους ως τα 405 π.Χ. οπότε ο Λύσανδρος (τέλη του Πελοποννησιακού πολέμου) την κατέκτησε για λογαριασμό των Σπαρτιατών. Εννιά χρόνια αργότερα, ο Αθηναίος Κόνων την ανέκτησε.

Μετά τον Λαμιακό πόλεμο (322 π.Χ., ανάμεσα στη Μακεδονία και τις υπό τους Αθηναίους

πόλεις), πέρασε για λίγο στην κατοχή του Αντίγονου, για να τον διαδεχθούν οι Μακεδόνες και αυτούς οι Ρωμαίοι που την παραχώρησαν στην Αθήνα. Αργότερα, την πήραν πίσω. Τον Β' μ.Χ. αιώνα, η Λήμνος κέρδιζε από την εξόρυξη και το εμπόριο της «λημνίας γης» (ορυκτού που διαφημιζόταν ότι είχε θεραπευτικές ιδιότητες, κυρίως σε χρόνιες πληγές). Στα 267, Γότθοι λεηλάτησαν το νησί που, έναν αιώνα αργότερα πέρασε στα εδάφη του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους, μετέπειτα Βυζαντινή αυτοκρατορία.

Στα 1204, την κυρίευσαν οι Βενετσιάνοι. Τη μοίρασαν στον Filocalo Navigaioso (που πήρε το μεγαλύτερο κομμάτι), στους Gradenigo και στους Foscari. Στα 1269, τους έδωσε ο τυχοδιώκτης Λικάριος, που τριγυρνούσε στο Αιγαίο πολεμώντας τυπικά για λογαριασμό του Βυζαντινού αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, ουσιαστικά αναζητώντας εδάφη για τον εαυτό του. Οι Navigaioso δεν έπεσαν εύκολα. Το κάστρο κρατούσε, οι Βυζαντινοί πρόσφεραν ένα μπαούλο χρυσάφι για να φύγουν οι Βενετσιάνοι, εκείνοι αρνήθηκαν. Ο τελευταίος των Navigaioso έπεσε στις επάλξεις αλλά η χήρα του, αδελφή του τότε Σανούδου της Νάξου, συνέχισε να αμύνεται. Τα παράτησε, τρία χρόνια αργότερα, όταν συμφώνησε να φύγει στη Νάξο συναποκομίζοντας όλη τη σοδιά της χρονιάς, το μολύβι της στέγης του μεγάρου της και ό,τι χρήμα υπήρχε στο θησαυροφυλάκιο.

Τον επόμενο αιώνα, πέρασε χάρισμα στον Γουατελούζο (1355) ως εξάρτημα της Λέσβου (βλ. «**Ιστορία της Λέσβου**», οι ξένοι δυνάστες). Στα 1462 (εννιά χρόνια μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης), την πήρε ο Μωάμεθ ο Πορθητής και την έδωσε στον Δημήτριο Παλαιολόγο, μαζί με την Ίμβρο. Του την πήραν οι Βενετσιάνοι.

Το κατόρθωμα της Μαρούλας:

Στα 1475, τουρκικός στόλος τριακοσίων πλοίων, με αρχηγό τον Σουλεϊμάν πασά, κατέπλευσε στο νησί και προσπάθησε να το πάρει. Βυζαντινοί και Βενετσιάνοι αμύνθηκαν σθεναρά. Ήταν πολύ λίγοι. Κάποια στιγμή, σ' ένα σημείο του κάστρου, η φρουρά κλονίστηκε. Κάποιος από τους υπερασπιστές λαβώθηκε θανάσιμα. Η κόρη του, η Μαρούλα, άρπαξε το ξίφος και την ασπίδα του κι όρμησε στη μάχη. Ήταν 44 χρόνια μετά τον θάνατο της Ιωάννας της Λορένης (της Ζαν ντ' Αρκ) κι ίσως κανένας από εκείνους που πολεμούσαν στις επάλξεις του κάστρου της Λήμνου να την είχε ακουστά. Είδαν όμως τη Μαρούλα να χιμά ξέφρενα πάνω στους Τούρκους και να τους γκρεμίζει από τα τείχη και πήραν επάνω τους. Απέκρουσαν τον εχθρό. Όταν η μάχη καταλάγιασε, η Μαρούλα αποθεώθηκε. Ο

Σουλεϊμάν έλυσε την πολιορκία κι έφυγε από το νησί.

Ο αρχιστράτηγος των Βενετσιάνων, Λορεντάνο, που έμαθε τι συνέβη στα τείχη και κατάλαβε ότι, χάρη στη Μαρούλα, σώθηκαν από τους Οθωμανούς κι αυτός και οι δικοί του, συγκάλεσε συμβούλιο των ευγενών, πήρε την έγκρισή τους και κάλεσε την κοπέλα. Εκπληκτική εκείνη είδε τους αριστοκράτες αξιωματικούς του βενετσιάνικου στρατού να παρατάσσονται μπροστά της. Ο Λορεντάνο την κάλεσε να διαλέξει όποιον ήθελε για σύζυγο. Και, στο όνομα της Βενετίας, την προίκισε με κτήματα και τίτλους.

Τρία χρόνια αργότερα, στα 1478, η Λήμνος υποτάχθηκε οριστικά στους Τούρκους. Στα 1768, όταν η Αικατερίνη Β' η Μεγάλη κήρυξε τον πόλεμο στην Οθωμανική αυτοκρατορία, ο ρωσικός στόλος φάνηκε στο Αιγαίο και προσπάθησε να κυριεύσει την Λήμνο για να την καταστήσει ορμητήριο εναντίον της Κωνσταντινούπολης. Ύστερα από ενός μηνός στενή πολιορκία των Ρώσων, με έντονη την έλλειψη τροφίμων, ο Οθωμανός υπερασπιστής του κάστρου θέλησε να παραδοθεί. Την τελευταία στιγμή όμως, αποβιβάστηκαν στο νησί τουρκικές ενισχύσεις 3000 ανδρών, έλυσαν την πολιορκία κι έτρεψαν τους Ρώσους σε φυγή. Κατά τη συνήθειά τους, οι Τούρκοι ρίχτηκαν στους Έλληνες του νησιού: Άλλους έσφαξαν, άλλους έδιωξαν κι άλλους λήστεψαν. Ο αρχιερέας Ιωακείμ ο Χίος και ο δάσκαλος ιερομόναχος Κοσμάς δολοφονήθηκαν, ενώ η εκκλησία της Αγίας Τριάδας ξεθεμελιώθηκε.

Η Λήμνος απελευθερώθηκε τον Οκτώβριο του 1912.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 28.2.2010)